

Anna Manninen

OMAHOITAJUUS TAIKATUULEN PÄIVÄKODISSA

Perehdytysopas päiväkodin työntekijöille sekä vanhemmille

Opinnäytetyö

CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Toukokuu 2014

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Ylivieskan yksikkö	Aika Huhtikuu 2014	Tekijä/tekijät Anna Manninen
Koulutusohjelma Sosiaali-alan koulutusohjelma		
Työn nimi Omahoitajuus Taikatuulen päiväkodissa. Perehdytysopas päiväkodin työntekijöille sekä vanhemmille.		
Työn ohjaaja Kirsi Herranen-Somero		Sivumäärä 31 + 11
Työelämäohjaaja Johanna Pisilä		
<p>Opinnäytetyön aihe oli Omahoitajuus Taikatuulen päiväkodissa, perehdytysopas työntekijöille. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Taikatuulen päiväkodin kanssa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa päiväkodin uuteen toimintatapaan, omahoitajuuteen perehdyttävä opas päiväkodin työntekijöille ja lasten vanhemmille.</p> <p>Tietoperustaa opinnäytetyötä varten kerättiin muun muassa omahoitajuutta koskevasta kirjallisuudesta, lehtiartikkeleista, erilaisista tutkimuksista sekä aikaisemmista opinnäytetöistä. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus koostui työntekijöille suunnatusta perehdytysoppaasta, joka toteutettiin päiväkodin käytäntöjä mukailleen.</p> <p>Opinnäytetyö osoittautui tarpeelliseksi päiväkodille, jonka työntekijöillä ei ennestään ollut juuri mitään tietoa omahoitajuudesta toimintatapana. Työntekijöille suunnatun oppaan pohjalta syntyi loppuvaiheessa myös vanhemmille suunnattu opas omahoitajuudesta Taikatuulen päiväkodissa.</p>		
Asiasanat kasvatuskumppanuus, kiintymyssuhde, omahoitajuus, pienryhmä, päivähoiton aloitus		

ABSTRACT

Unit Ylivieska Unit	Date April 2014	Author Anna Manninen
Degree programme Degree programme of Social Services		
Name of thesis Primary nursing in Taikatuuli day care center. An orientation guide for the staff and the parents.		
Instructor Kirsi Herranen-Somero		Pages 31 + 11
Supervisor Johanna Pisilä		
<p>The topic of this thesis was Primary nursing in Taikatuuli day care center, and creating an orientation guide for the staff and the parents. The thesis was made in cooperation with Taikatuuli day care center. The purpose of this thesis was to produce an orientation guide about primary nursing for the staff of the day care center and for the parents.</p> <p>The theory for the thesis was based on the literature, journal articles, different kinds of researches and earlier theses related to primary nursing. The functional part of the thesis consisted of creating the orientation guide for the staff of the day care center and another for the parents. Both of those orientation guides were implemented in accordance with the day care centre practices.</p> <p>The thesis turned out to be necessary for the Taikatuuli day care center because the staff had very little information about primary nursing. The orientation guide for the parents was made on the basis of the orientation guide for the staff of the day care center.</p>		

<p>Key words educational partnership, attachment, primary nursing, small-group, day care start-up</p>

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA	2
2.1 Taikatuulen päiväkot	2
2.2 Opinnäytetyön tavoitteet	2
3 VARHAISKASVATUS SUOMESSA	4
4 OMAHOITAJUUS PÄIVÄKODISSA	6
4.1 Omahoitajuuden historiaa	6
4.2 Mitä omahoitajuus on	7
4.3 Miksi omahoitajuutta tarvitaan	7
4.4 Kasvatuskumppanuus	9
4.5 Pienryhmät	10
5 KIINTYMYSSUHDE	12
5.1 Kiintymyssuhdeteoria omahoitajuuden taustalla	12
5.2 Turvallinen ja turvaton kiintymyssuhde	13
6 PÄIVÄHOIDON ALOITUS	15
6.1 Pehmeä lasku	15
6.2 Eroahdistus	16
9 OPPAAN TOTEUTTAMINEN	18
9.1 Toiminnallinen opinnäytetyö	18
9.2 Suunnitelmasta toteutukseen	19
9.3 Oppaan esittely	21
10 POHDINTA	24
10.1 Produktin pohdinta	24
10.2 Oman oppimisen pohdinta	26
LÄHTEET LIITTEET	29

1 JOHDANTO

Työmenetelmänä omahoitajuus on päiväkodissa toteutettava menetelmä, jossa jokaisella hoitolapsella on oma nimetty hoitaja, toisin sanoen omahoitaja. Omahoitajuus on suunnattu turvaamaan pääasiassa alle 3-vuotiaiden, päivähoitonsa aloittavien lasten sosiaalisia vuorovaikutustaitoja sekä auttamaan lasta sopeutumaan uuteen ympäristöönsä.

Idea päiväkodin omahoitajuuteen perehtymisestä sai alkunsa syksyllä 2011, suorittaessani työharjoittelua Vekarakulman päiväkodissa, Ylivieskassa. Yksityisellä päiväkodilla oli edessä omistajan vaihdos ja siirtyminen omahoitajakäytäntöön. Päiväkodin johtajan ehdotuksesta lähdin työstämään ideaa oppaasta, jonka avulla työntekijöitä voitaisiin perehdyttää ennestään tuntemattomaan omahoitajuus –käytäntöön. Yrittäjän vaihtuessa päiväkotitoiminta muuttui musiikkipainotteiseksi, mutta tämä ei omahoitajuudessa tulisi erityisemmin näkymään. Pienryhmätuokiot ja yhteiset tapahtumat toimitettiin jatkossa musiikin ympäröiminä.

Pohjustusta oppaaseen lähdin hakemaan kirjallisuudesta, erilaisista tutkimuksista, joissa tutkittiin vanhempien ja työntekijöiden kokemuksia omahoitajuudesta sekä siitä, miten uusi toimintamalli muutti päiväkodin toimintaa. Todellisen mielikuvan saaminen toimintatavasta vaatisi kuitenkin omahoitajakäytännön pidempiaikaista toteuttamista.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA

2.1 Taikatuulen päiväkot

Taikatuulen päiväkot (entinen Vekarakulman päiväkot) on 21-paikkainen, yksityinen päiväkot lähellä Ylivieskan keskustaa. Vuoden 2012 vaihteessa päiväkodilla oli edessä yrittäjän vaihdos, mikä toi mukanaan uuden nimen sekä muutoksia toimintaan. Vuonna 2009 perustettu päiväkot tunnettiin aikaisemmin nimellä Vekarakulman päiväkot, jonka toiminnasta vastasi Jokilaaksonkotipalvelu Ky. Nykyisin päiväkodin toiminnasta vastaa keväällä 2011 perustettu yksityinen sosiaalialan yritys Naperopelto Oy. Taikatuulen päiväkodin lisäksi Naperopelto Oy vastaa myös Tuulentuvan päiväkodin toiminnasta Nivalassa.

Taikatuulen päiväkodissa työskentelee niin lastentarhaopettajia, lähihoitajia kuin lastenohjaajakin. Päiväkodin toimintaperiaatteena on kunnioittaa kasvatuksessa perinteisiä arvoja. Musiikkipainotteisessa päiväkodissa kokopäiväistä hoitoa tarjotaan 3-5-vuotiaille. Lisäksi tarjolla on omistajanvaihdoksen myötä myös esikouluopetusta

Keväällä 2013 Taikatuulen päiväkot jakautui kahteen eri yksikköön, kun vanhoista tiloista jouduttiin luopumaan. Ylivieskasta löytyy siis nykyisin Taikatuulen päiväkodin lisäksi Naperopelto Oy:n kolmas päiväkot, Taikametsän päiväkot. Opinnäytetyöni aloitin aikana, jolloin Taikatuulen ja Taikametsän päiväkodit muodostivat yhden isomman (42-paikkaisen) päiväkodin.

2.2 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyöni takana oli ajatus omahoitajatoiminnan käynnistämisestä Taikatuulen päiväkodissa. Päiväkodin työntekijöillä ei ennestään ollut minkäänlaista kokemusta omahoitajuudesta, joten opas toimisi samalla apuna työntekijöiden perehdyttämisessä.

Tavoitteena oli kehittää perehdytysopas, jonka avulla työntekijät ymmärtäisivät omahoitajuuden merkityksen ja osaisivat hyödyntää omahoitajuutta omassa työssään. Päiväkodilla tämä oli todella tarpeellinen pian alkavan omahoitajuuden vuoksi, koska työntekijöillä ei uudesta toimintatavasta ollut entuudestaan minkäänlaista tietoa.

Myös vanhempia tultaisiin informoimaan siitä, mitä omahoitajuuteen siirtyminen tulisi tarkoittamaan heidän lapsensa kohdalla. Tämä tarkoittaisi muun muassa tutustumiskäyntiä lapsen kotona ennen hoidon aloitusta, pienryhmätoimintaan panostamista sekä lapsen omaa omahoitajaa.

Työntekijöille suunnatun oppaan valmistusprosessin aikana keskustelussa esille nousi myös pohdinta vanhemmille suunnatusta, hieman tiiviimmästä oppaasta. Hyvin harvalla Taikatuulen päiväkodin asiakasperheistä oli ennestään tietoa päiväkodin omahoitajuudesta, minkä vuoksi myös vanhemmille suunnattu opas nähtiin tarpeellisena.

3 VARHAISKASVATUS SUOMESSA

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan pienten lasten kasvatuksellista vuorovaikutusta, joka syntyy vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten, eli varhaiskasvattajien kiinteästä yhteistyöstä. Lasten ensisijainen kasvatusoikeus ja –velvollisuus on vanhemmilla ja yhteiskunnan tarjoamien erilaisten varhaiskasvatuspalveluiden tarkoitus onkin tukea vanhempien kasvatustyötä. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää niin lasten tasapainoista kasvua, kehitystä kuin oppimistakin. Pohjana on hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus, jota yhteiskunta järjestää, valvoo ja tukee. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005; Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 9)

Suomessa lasten päivähoitoa määrittelevät päivähoitolaki ja asetus (1973). Lain mukaan jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on subjektiivinen oikeus päivähoitoon, joka järjestetään joko päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Kunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että kunnan järjestämää tai valvomaan päivähoitoa on tarjolla niin paljon, kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. (Laki lasten päivähoitosta 1973; Asetus lasten päivähoitosta 1973)

Monet yhteiskunnalliset muutokset ovat hyvin yleisiä tämän päivän varhaiskasvatuksessa ja keskustelut niin lasten kuin vanhempienkin hyvinvoinnista ovat yleisiä. Elämä on yhä vain kiireisempää ja etäisyydet lähisukulaisten välillä voivat olla todella pitkiä. Vanhempien avioerot ja uusioperheet ovat yleistyneet huomattavasti ja työelämän muutokset tuovat suuria muutoksia myös perheiden elämään. Myös kansainvälisyys on lisääntynyt huomattavasti. Perheiden kasvuympäristöön vaikuttavat muutokset ovat myös liitoksissa lasten hyvinvointiin sekä siihen, millaisia varhaiskasvatuspalveluja tarvitaan. (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 13)

Yhteiskunnan painostus työelämään voi olla yksi syy siihen, miksi yhä vain pienempiä lapsia viedään päivähoitoon. Ympäristön stressi ja painostus vaikuttavat nopeasti myös lapsiin ja reaktiot voivat olla hyvinkin voimakkaita, kun

omat voimavarat eivät riitä vastaamaan aikuisten odotuksiin. Lapset ovat yhä vain pidempiä aikoja päivähoitossa sekä erilaisissa harrastuksissa, eikä vanhempien ja lasten keskistä aikaa ole nykyisin niin paljon kuin ennen. (Salminen & Tynnenen 2011, 14)

Päiväkoteja perustetaan ja rakennetaan, mutta samanaikaisesti raha on tiukalla ja kaikesta mahdollisesta pyritään säästämään. Lapsimäärät ovat suuria ja päiväkodin työntekijät venyvät oman jaksamisensa rajoilla. (Salminen & Tynnenen 2011, 72-73)

Lasten yleiskunto on alhaisempi kuin esimerkiksi 20 vuotta takaperin. Erilaiset oppimisvaikeudet ja mielenterveysongelmat lisääntyvät ja niitä tavataan yhä vain nuoremmilla (Salminen & Tynnenen 2011, 72). Perheitä perustetaan yhä vain nuorempina, mikä monesti näkyy myös lasten kasvatuksessa. Päiväkodissa hoidon aloittava lapsi voi joutua opettelemaan täysin uusia käytäntöjä ja liikkeelle voidaan joutua lähtemään hyvin yksinkertaisista asioista, kuten perussääntöjen noudattamisesta. Näkökulmat lapsen kasvatuksesta ovat muuttuneet paljon ja yhä useammin tapaa vanhempia, jotka eivät osaa tehdä selkeää eroa lapsen ja vanhemman välille.

Tänä päivänä avioerojen määrä on huomattavasti yleisempää Suomessa kuin esimerkiksi 20 vuotta sitten. Avioerojen yleistymisen myötä yhä useampi lapsi elää arkeaan vain yhden läheisen ja turvallisen aikuisen kanssa. Kirjassaan *Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun* Jari Sinkkonen kuvaa osuvasti tilannetta, jossa lapsen vanhemmat käyvät läpi riitaisaa eroa, minkä seurauksena poissaoleva vanhempi jää syrjään lapsen elämästä (Sinkkonen 2008, 60-61). Tällaisessa murrosvaiheessa elävälle lapselle päivähoitosta löytyvä tuttu ja turvallinen aikuinen on entistäkin tärkeämpi. Aikuinen, johon hän pystyy turvautumaan kodin ulkopuolella. Aikuinen joka ottaa vastaan kodin paineiden aiheuttamat tunteenpurkaukset, joita ei kotona välttämättä hyväksytä tai ymmärretä (Salminen & Tynnenen 2011, 71-72).

4 OMAHOITAJUUS PÄIVÄKODISSA

4.1 Omahoitajuuden historiaa

Omahoitajuuden historialliset lähtökohdat löytyvät 1950-luvun Yhdysvalloista, jossa lapsipsykoanalytikot Erna ja Robert Furman ylläpitivät terapeutista lastentarhaa. Pariskunta vieraili myös paljon Suomessa luennoimassa lasta kunnioittavasta, lapsen todellisuutta huomioivasta ja empaattisesta lähestymistavasta. (Salminen & Tynnenen 2011, 11)

Suomeen lasten terapeutinen hoitotapa rantautui 1990-luvulla psykologi Tarja Lundin johdolla. Yhdysvalloissa asuessaan Lund perehtyi tarkemmin Furmanien kehittämään metodiin seuraten terapeutin Hanna Perkins –lastentarhan työskentelytapaa. Hanna Perkins –lastentarhan tarkoituksena oli tukea emotionaalista vaikeuksista kärsiviä 3-5-vuotiaita lapsia ja tutkia heidän kehitystään. Näiden oppien pohjalta Lund kehitti ”Auta lasta kasvamaan” –hankkeen, joka käynnistyi Espoossa, Soukankujan päiväkodilla 1990-luvulla. Hankkeen tarkoituksena oli kehittää suomalaista päiväkotikäytäntöä paremmaksi ja enemmän lapsen kehitystä vastaavaksi. (Salminen & Tynnenen 2011, 11; Romppainen 2001, 58)

Vastaavanlainen hanke toteutettiin myöhemmin vuosina 2001-2003 Kuopiossa lastenpsykiatri Anna Tuliharjun johdolla. Hankkeen lähtöajatuksena oli lapsen tarve pysyvään kiintymyssuhteeseen sekä terve psyykkinen kehitys. Tarkoituksena oli turvata lapsen terve kehitys, ehkäistä psyykkisten häiriöiden, epäsosiaalisuuden sekä oppimis- ja kehittymisvaikeuksien syntymistä. (Salminen & Tynnenen 2011, 11; Romppainen 2001, 58)

”Auta lasta kasvamaan” –hankkeesta lähti myöhemmin liikkeelle Helsingin yliopiston psykologian laitoksen Kengu-Ru –hanke, jonka johtajana toimi professori Liisa Keltinkangas-Järvinen. Kengu-Ru –hankkeen tarkoituksena oli vähentää lasten päivähoitossa kokemaa stressiä ja edesauttaa myöhempää

persoonallisuuden kehitystä parantamalla hoitajan ja lapsen vuorovaikutusta sekä lapsen kiintymyssuhdetta hoitajaan. (Laitinen 2004, 16-17)

4.2 Mitä omahoitajuus on

Omahoitajuudella tarkoitetaan työmenetelmää, jossa jokaisella hoitolapsella on oma nimetty hoitaja, eli niin sanottu omahoitaja. Omahoitaja sitoutuu huolehtimaan lapsesta hoitopäivän ajan, omat työaikansa huomioiden. Omahoitajuus työmenetelmänä on suunnattu turvaamaan pääasiassa alle 3-vuotiaiden päivähoitonsa aloittavien lasten sosiaalisia vuorovaikutustaitoja sekä auttamaan lasta sopeutumaan uuteen ympäristöönsä. (Salminen & Tynninen 2011, 12)

Päivähoidon aloituksen myötä lapsi kohtaa elämässään monta suurta muutosta, minkä vuoksi lapsi tuntee helposti olonsa turvattomaksi ja pelokkaasti. Pieni lapsi ei kykene käsittelemään tulevaa muutosta etukäteen, joten turvattomuuden tunteen estämiseksi on hyvin tärkeää huomioida päivähoiton aloituksen rauhallinen eteneminen lapselle tutuimman ihmisen tukemana. (Schulman 2001)

Päivähoidossa omahoitaja on turvallinen aikuinen, johon lapsi voi kiintyä turvallisesti ja joka luo vahvimman vuorovaikutussuhteen niin lapseen kuin lapsen perheeseenkin. Omahoitaja lisää lapsen turvallisuuden tunnetta ja tutustuttaa perheen uuteen päivähoiton ympäristöön. Turvallinen ja hyvä suhde hoitajaan antaa lapselle kiinnepohdan päivähoitossa, jonka avulla hän selviää eroahdistuksesta hoitopäivän yli. (Salminen & Tynninen 2011, 12; Laitinen 2004, 17)

4.3 Miksi omahoitajuutta tarvitaan

Alle 3-vuotiaiden lasten päivähoito on pohdituttanut ihmisiä pitkään ja sitä on tutkittu paljon. Kolme ensimmäistä ikävuotta ovat lapsen kehityksen kannalta hyvin keskeisessä osassa, minkä vuoksi omahoitajan tarpeellisuus painottuu erityisesti pienten lasten keskuudessa. Kyseisinä ikävuosina lapsi luo käsityksen itsestään,

omaa tahtoaan ja aloitekykyään käyttävänä ihmisenä. Tuona aikana lapsi oppii ymmärtämään itseään erillisenä yksilönä, oppii tärkeimmät toiminnot (esimerkiksi syöminen) ja kerää ensimmäisiä kokemuksiaan ihmissuhteista, niiden ennustettavuudesta ja kestävyydestä. (Laitinen 2004, 17)

Alle 3-vuotiaan lapsen identiteetti on vielä hauras, eikä hän kykene käsittelemään omia tunteitaan tai kokemuksiaan. Häneltä puuttuu ihmissuhde- ja selviytymistaidot, joita suuressa lapsiryhmässä tarvitaan. Lapsi voi viettää päivässä aikaansa enemmän päivähoitossa, kuin kotona, minkä vuoksi on hyvin tärkeää kiinnittää huomiota pienten lasten turvattuun päivähoitoon ja tätä kautta omahoitajuuteen. Varhaisiän siirtymätilanteet luovat pohjaa sille, miten lapsi kohtaa uudet tilanteet tulevaisuudessa. (Schulman 2001)

Erilaisten tutkimusten perusteella voidaan tehdä johtopäätöksiä, joiden mukaan varhaisella iällä aloitettu päivähoito ei niinkään vaaranna lapsen kehitystä, jos päivähoito on järjestetty pienen lapsen tarpeita vastaavaksi, eivätkä päivät veny liian pitkiksi (Helenius, Karila, Munter, Mäntynen & Siren-Tiusanen 2001, 40).

Omahoitajuuden myötä lapsille pystytään takaamaan yksi pysyvä ja turvallinen aikuinen sekä pienemmän ryhmät päivähoitossa. Alle 3-vuotiaat lapset pystyvät luomaan vain rajallisen määrän ihmissuhteita, minkä vuoksi pysyvä hoitaja on tärkeä osa lapsen rauhallista kasvua ja kehitystä. Toistuvuus ja säännöllisyys ovat tärkeitä pienen lapsen kehitykselle ja hoitajien jatkuva vaihtuminen sekä uusiin ihmisiin tutustuminen aiheuttaa lapselle paljon stressiä, mikä puolestaan haittaa kehitystä. (Salminen & Tynninen 2011, 14-15)

Omahoitajuus mahdollistaa syvemmän tutustumisen niin lapseen kuin perheeseenkin. Sanattomien viestien ymmärtämisen vuoksi on välttämätöntä, että lapsella on omahoitaja, joka oppii ymmärtämään elekieltä ja näin ollen vastaamaan hänen tarpeisiinsa paremmin (Schulman 2001). Tätä kautta yhteistyö myös vanhempien kanssa syventyy ja vanhemmuuden tukeminen on helpompaa. Pienryhmien ansiosta lasten tarpeisiin vastaaminen on helpompaa, kun yhdellä hoitajalla on vastuullaan pienempi määrä lapsia. Myös päiväkodin arki rauhoittuu huomattavasti. (Kaisto 2010, 29-30)

4.4 Kasvatuskumppanuus

”Päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoitossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä.” (Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973)

Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan päivähoidon henkilöstön ja perheen välistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta, johon kuuluvat olennaisena osana kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi. Kasvatuskumppanuus luo pohjaa lapsen vanhempien ja varhaiskasvattajien yhteiselle ja jaetulle kasvatustehtävälle, joka puolestaan muodostaa pohjaa lapsen mielekkäälle elämäkokonaisuudelle. Kasvatuskumppanuuden pohjana on lapsen etu ja siihen tähdätään yhdistämällä varhaiskasvattajan ammattitietous sekä vanhempien tuntemus omasta lapsestaan. (Herranen-Somero 2012; Salminen & Tynnen 2011, 34; Kaskela & Kekkonen 2006, 5)

Kasvatuskumppanuuden toimivuus on hyvin tärkeää lapsen päivähoitossa, sillä vanhempien ja päivähoidon henkilöstön välinen avoin ja luottavainen suhde on edellytys sille, että päivähoitosta saadaan lapselle miellyttävä, voimaannuttava ja minuutta vahvistava kokemus. Toimiva kasvatuskumppanuus on avain lapsen turvalliseen päivähoitoon. Yhteistyö päiväkodin ja kodin välillä vaikeutuu, kun varhaiskasvattajien ja lapsen vanhempien hoito- ja kasvatuskäsitykset ovat ristiriidassa keskenään. (Helenius ym. 2001, 48; Kaskela & Kekkonen 2006, 12)

Vastuu kasvatuskumppanuudesta on ensisijaisesti päiväkodin työntekijällä, eli lapsen omahoitajalla. Omahoitajalla on taustatukena asiantuntijuus, mutta missään vaiheessa ei pidä unohtaa vanhempien asemaa lapsen ensisijaisina kasvattajina. Tavoitteena onkin ottaa vanhempien mielipiteet, näkemykset sekä toivomukset alusta alkaen osaksi lapsen päivähoidon suunnittelua ja toteutusta. (Herranen-Somero 2012; Kaskela & Kekkonen 2006, 13)

Kasvatuskumppanuutta lähdetään muodostamaan heti ensimmäisistä yhteydenotoista lähtien ja siihen on panostettava kunnolla heti alusta alkaen. Jos yhteistyöhön ei panosteta, voi myöhemmin ilmetä ongelmia ja

kasvatuskumppanuus voi alkaa muotoutua niin sanotusti spontaanisti. Toisin sanoen tämä tarkoittaa sitä, että hiljaisempien vanhempien perheet jäävät helposti vähemmälle huomiolle, kun taas luonnostaan avoimempien vanhempien kanssa yhteistyö lähtee sujumaan paremmin ja heidän lapsensa saa helposti enemmän huomiota. (Helenius ym. 2001, 48-49; Herranen-Somero 2012; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005)

Kasvatuskumppanuus on perheen ja päivähoidon yhteinen prosessi, joka kannattelee koko lapsen päivähoiton ajan, ensimmäisestä yhteydenotosta päivähoiton lopettamiseen saakka. Päivähoiton alkaessa pehmeä lasku tarjoaa niin vanhemmille, lapselle kuin päiväkodin työntekijällekkin mahdollisuuden tutustua toisiinsa. Tutustumisjakson aikana vanhemmat ja työntekijä jakavat tietouttaan lapsen päivähoitoon, kasvatukseen ja tarpeisiin liittyen. Tutustumisjakso auttaa osapuolia olemaan avoimempia ja luottavaisempia. Vaikeidenkin tilanteiden käsittely on myöhemmin helpompaa, kun pohjalla on luottamus ja kunnioitus toista osapuolta kohtaan. (Salminen & Tynninen 2011, 34-35)

Yksi kasvatuskumppanuuden tavoitteista on tunnistaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa lapsella ilmeneviä kasvun, kehityksen tai oppimisen alueella ilmeneviä tuen tarpeita. Toimiva kasvatuskumppanuus kannattelee myös ongelmatilanteissa ja toimintasuunnitelma lapsen tukemiseksi tehdäänkin yhteistyössä vanhempien kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005)

4.5 Pienryhmät

Päiväkotien suuret lapsiryhmät ovat olleet keskustelun alla pitkään. Suuret lapsiryhmät kuluttavat niin lapsia kuin aikuisiakin ja voivat olla osatekijänä lapsen turvattomaan kehitykseen. (Herranen-Somero 2012; Vanas 2008, 17-19)

Pienryhmään jaettaessa lapsilla on paremmat mahdollisuudet saada äänensä kuuluviin ja tulla paremmin kuulluksi. Myös työntekijöillä on paremmat resurssit huomioida lapsia yksilöllisesti pienessä ryhmässä. Lapsi oppii olemalla vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Kuunteleminen ja puhuminen ovat suuri osa

vuorovaikutusta ja puhumaan oppimista. Pienryhmissä lapsi kykenee keskittymään paremmin, kun ei tarvitse kilpailla muun taustahälinän kanssa. Näin ollen myös lapsen tarkkaavaisuus ja keskittymiskyky paranevat. Suurissa ryhmissä erilaiset tarkkaavaisuuden, keskittymiskyvyn sekä kielenkehityksen häiriöt ovat huomattavasti suurempi riski kuin pienryhmissä. (Vanas 2008, 18-19)

Omahoitaja huolehtii oman pienryhmänsä päivittäisestä toiminnasta ja päivän rutiinit toteutetaan oman ryhmän keskuudessa. Esimerkiksi ruokailu, ulkoilu ja erilaiset toimintatuokit toteutetaan pienryhmässä yhdessä omahoitajan kanssa. Pienryhmiin jaetuissa päiväkodeissa päivätoiminnan porrastus lisää sujuvuutta arkeen. Omahoitajan johdolla toimintatuokit, ulkoilu ja ruokailu pystytään porrastamaan niin, etteivät kaikki ryhmät ole samassa tilassa samanaikaisesti. Tämä lisää toiminnan sujuvuutta, turvallisuutta ja stressittömyyttä huomattavasti. Myös päiväunilla lasten nukuttaminen on helpompaa, kun nukuttamassa on yhden hoitajan sijaan useampi. (Herranen-Somero 2012; Salminen & Tynninen 2011, 63)

Päiväkodissa pedagoginen vastuu on lastentarhaopettajilla, mutta yhteinen suunnittelu ja toisten tukeminen varmistaa sen, että jokainen työntekijä pystyy selviytymään oman ryhmänsä toiminnan ohjauksesta.

5 KIINTYMYSSUHDE

Kiintymyssuhde liittyy olennaisesti omahoitajuuteen ja onkin hyvin keskeinen, ohjaava teoria toimintamuodon taustalla. Omahoitajuus perustuu ajatukseen lapsen ja hoitajan välisestä syvästä kiintymyksestä, joka tukee lasta muutoksen tiellä. Turvallisen kiintymyssuhteen tukemana lapsen on helpompi tutustua uuteen päiväkotiympäristöönsä ja luoda uusia kontakteja.

5.1 Kiintymyssuhdeteoria omahoitajuuden taustalla

Brittiläinen psykoanalyttikko John Bowlby (1907-1990) on yksi tärkeimmistä 1900-luvun psykiatreista kehitettyään teorian kiintymyssuhteista ja niiden kehittymiseen vaikuttavista tekijöistä. Kiintymyssuhdeteorian kautta Bowlby haki vastauksia siihen, miksi ihmiset pyrkivät muodostamaan valikoivia ja kestäviä siteitä toisiinsa sekä miten. Hän pohti myös sitä, miksi näiden tärkeiden ihmissuhteiden katkeaminen aiheuttaa suurta ahdistusta. Teorian pohjana oli ajatus siitä, kuinka suuri uhkatekijä äidin ja äidin rakkauden menetys olisi lapsen kehitykselle. (Sinkkonen & Kalland 2001,14-18; Rusanen 2011, 27)

Bowlbyn tutkimusteorian mukaan lapsen hyvä kehitys edellyttää lapselle tärkeiden aikuisten pysyvyyttä sekä todellista läsnäoloa päivittäisessä elämässä. Vahvimman kiintymyssuhteen lapsi luo aikuiseen, joka hoivaa häntä edellä mainituin ehdoin. (Rusanen 2011, 27) Pieni lapsi pyrkii aktiivisesti kiinnittymään ja ylläpitämään läheisyyttä päivittäiseen hoitajaansa. Uhkaavassa tilanteessa lapsi kokee erityistä tarvetta saada yhteyden hoitajaansa. (Sinkkonen & Kalland 2001, 21-22)

Pienellä lapsella on luontainen tarve kiintyä ja kiinnittyä ihmisiin, koska se lisää hänen turvallisuuden tunnettaan. Turvallinen kiintymyssuhde lapsen ja hoitajan välillä on hyvin olennainen osa omahoitajuutta. Lapsi pystyy luomaan vain rajallisen määrän kiintymyssuhteita ja näin ollen omahoitajuuden tärkeys korostuu entisestään. Hoitajaan luomansa kiintymyssuhteen turvin lapsi pystyy tutustumaan

paremmin uuteen ympäristöönsä ja sopeutumaan päivähoidon mukanaan tuomiin muutoksiin. Päivittäisen kiintymyssuhteen puuttuessa lapsi jää ilman tarvitsemaansa hoivaa ja hyviä samaistumismalleja. (Schulman 2001)

5.2 Turvallinen ja turvaton kiintymyssuhde

Turvallinen kiintymyssuhde lapsen ja vanhemman välillä on tärkeä osa lapsen hyvää kehitystä. Lapsen ja huoltajan väliseen kiintymyssuhteeseen vaikuttavat niin vanhemman tai vanhempien elämäntilanne kuin vanhempien kokemukset omasta lapsuudestaan. Vaikka kiintymyssuhteen luonne on melko pysyvä, ei kyse kuitenkaan ole lapsen luonteenpiirteestä, vaan lapsi kiintyy yksilöllisesti eri aikuisiin. Pysyvyydestä huolimatta kiintymyssuhde voi muuttua iän mukana, kun suhde aikuiseen muuttuu. (Salminen & Tynninen 2011, 26)

Turvallinen kiintymyssuhde on nimensä mukaisesti kiintymyssuhteista paras mahdollinen. Turvallisesti kiintynyt lapsi voi luottaa aikuiseen ja hänen reaktioihinsa. Aikuinen kuulee ja reagoi lapsen tarpeisiin. Turvallisesti kiintynyt lapsi tietää, että hänen itkuunsa vastataan ja kykenee hakemaan tukea stressitilanteessa itselleen tärkeältä aikuiselta. Lasta tuetaan ja autetaan, mutta kannustetaan samalla oppimaan itse. Turvallinen kiintymyssuhde tarjoaa turvalliset rajat sekä riittävästi rakkautta ja huolenpitoa. (Rusanen 2011, 63; Salminen & Tynninen 2011, 26-27)

Turvattomassa kiintymyssuhteessa lapsen kiintymysjärjestelmän toiminta on häiriintynyt. Turvaton kiintymyssuhde voidaan jaotella kolmeen eri osaan; välttelevään, ambivalenttiin sekä jäsentymättömään. Välttelevän kiintymyssuhteen luonut lapsi elää ympäristössä, jossa aikuinen ei kykene tarjoamaan tunteille avointa ilmapiiriä. Taustalla voi olla esimerkiksi aikuisen väsymys, kiireisyys tai usko siitä, että lapsi rauhoittuu parhaiten omissa oloissaan. Välttelevästi kiintynyt lapsi ei opi käsittelemään omia tunteitaan, vaan kieltää ja välttelee niitä. (Rusanen 2011, 65; Salminen & Tynninen 2011, 27-28)

Ambivalentti kiintymyssuhde, eli ristiriitainen kiintymyssuhde tarkoittaa tilannetta, jossa lapsi ei kykene etukäteen ennakoimaan, miten aikuinen vastaa hänen tarpeisiinsa. Aikuisen reaktiot lapsen tarpeisiin ovat hyvin ristiriitaisia, mikä voi johtua esimerkiksi siitä, ettei hän tiedä miten lapsen kanssa tulisi olla. Ambivalentisti kiinnittynyt lapsi hakee usein huomiota huoltajaltaan huutamalla tai kiukuttelemalla, koska on oppinut, että voimakkaiden reaktioiden avulla voi saada haluamansa. (Salminen & Tynninen 2011, 28-29)

Jäsentymättömän kiintymyssuhteen yksi tunnuspiirteistä on pelko. Pelko syntyy, kun turvallisena pidetty aikuinen onkin ajoittain vaarallinen. Lapsi joutuu ikävään tilanteeseen, kun haluaisi hakea turvaa huoltajaltaan, mutta samalla pelkää tämän reaktiota. Jäsentymättömällä kiintymyssuhteella voi olla yhteyttä myöhemmällä iällä esiintyviin mielenterveysongelmiin tai aggressioon. (Salminen & Tynninen 2011, 29)

6 PÄIVÄHOIDON ALOITUS

Päivähoidon aloitus on suuri muutos niin lapsen kuin vanhempienkin elämässä ja tuo mukanaan niin hallintaa kuin pelkoa ja epävarmuuttakin. Vanhempien tavoin pienellä lapsella ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa päivähoiton aloitukseen, eikä hän pysty valmistautumaan siihen etukäteen, vaan on muutoksen kynnyksellä täysin riippuvainen vanhemmistaan ja päivähoiton henkilöstöstä. (Helenius ym. 2001, 35)

Pienen lapsen kehityksen kannalta ennakoitavuus ja säännöllisyys ovat hyvin tärkeitä. Arkisten, ennakoitavien tapahtumien avulla lapsi kohtaa tulevaa, rakentaa perusturvallisuutta sekä tunnetta omasta minuudestaan ja olemassaolostaan. Päivähoidon aloitus tuo paljon muutoksia totuttuihin rutiineihin, kun ympärillä olevat tilat, ihmiset sekä mahdollisesti myös tuttu päivärytmi muuttuvat. Monesti muutoksia tulee myös työpäivän jälkeiseen arkeen kotona. (Helenius ym. 2001, 36-37)

Päivähoidon alkaessa lapsi ja vanhemmat tarvitsevat ammattitaitoisen varhaiskasvattajan, joka ymmärtää uuden tilanteen stressaavuuden ja osaa auttaa käsittelemään erotilannetta. (Herranen-Somero 2012)

6.1 Pehmeä lasku

Pehmeä lasku eli asteittainen tutustuminen päivähoiton ympäristöön helpottaa lapsen sopeutumista uuteen ympäristöön sekä yhteyden syntymistä uusiin ihmisiin. Pehmeä lasku valmistelelee myös vanhempia lapsen alkavaan päivähoitoon ja luo parempaa pohjaa kasvatuskumppanuudelle. (Taipalus 2010)

Kun päivähoitossa saadaan tieto uudesta lapsesta, valitaan hänelle omahoitaja, joka ottaa yhteyttä vanhempiin ja sopii heidän kanssaan aloituskeskustelun ajankohdasta. Ensimmäinen kohtaaminen pyritään järjestämään perheelle luonnollisessa ympäristössä eli perheen kotona. Vanhempien halutessa

aloituskeskustelu voidaan pitää myös päiväkodilla tai jossain muualla. Kotikäynnin lähtökohtana on perheen oma puheenvuoro, jolloin keskustellaan muun muassa perheen toivomuksista ja odotuksista. Varhaiskasvattajan on tärkeää luoda kotikäynnin aikana kontakti myös pieneen hoitolaiseen ja laskeutua hänen tasolleen, eikä keskustella pelkästään vanhempien kanssa. Kasvuympäristössään lapsi pystyy toimimaan luonnollisesti, joten hoitajan ja lapsen välinen tutustuminen on helpompaa. (Herranen-Somero 2012; Salminen & Tynninen 2011, 41).

Helsinkiläisessä Puuskakulman päiväkodissa pehmeään laskuun sisältyy noin viikon kestävä aloitusjakso, jonka aikana toinen lapsen vanhemmista kulkee mukana päivähoidossa. Ensimmäiset hoitopäivät ovat lyhyitä, noin aamupalasta ulkoiluun tai lounaaseen kestäviä. Hiljalleen päivän pituutta lisätään ja lapsi nukkuu päiväunet päiväkodilla. Tällöin lapsen vanhempi toimii nukuttajana. Jossakin vaiheessa vanhempi poistuu paikalta ja palaa hetken kuluttua, jolloin lapsi näkee, että vanhempi tulee takaisin. Pitkä tutustumisjakso on todettu toimivaksi osaksi päiväkohoidon aloitusta. Tuona aikana myös vanhemmat pääsevät tarkemmin tutustumaan päiväkodin toimintaan, lapsiin ja henkilöstöön. (Laitinen 2004, 20)

6.2 Eroahdistus

Päivähoidon alussa moni lapsi kokee eroahdistusta vanhemmistaan, etenkin äidistään. Pieni lapsi ymmärtää tilanteen vasta, kun se on tapahtumassa, eikä häntä voida valmistella etukäteen erotilanteeseen esimerkiksi kertomalla asiasta. Toimiva äidin ja lapsen välinen suhde on yksi normaalin kehityksen edellytyksistä, minkä vuoksi tämän suhteen tukeminen on tärkeää huomioida myös päivähoidossa. Pieni lapsi ei pysty omatoimisesti luottamaan siihen, että äiti tulee hakemaan hänet päivän päätyttyä, vaan tarvitsee päivähoidon työntekijöiden tukea mielikuvan säilyttämiseksi. (Helenius ym. 2001, 48; Romppainen 2001, 59)

Omahoitajuuden myötä lapsi saa luotua syvemmän siteen yhteen hoitajaan, joka oppii ymmärtämään ja tukemaan häntä yhä vain paremmin. Auta lasta kasvamaan –projektin myötä havaittiin, että helpotusta lapsen eroahdistukseen saatiin äidistä

puhumalla sekä erilaisten siirtymäobjektien avulla. Toisin sanoen äiti voi antaa lapselle hoitoon mukaan jotain itsestään muistuttavaa, kuten esimerkiksi huivin tai paidan. (Romppainen 2001, 59)

Päivähoidon alkaessa on tärkeää huomioida vanhempien ja päivähoiton työntekijöiden vaikutus lapsen eroahdistukseen ja sen helpottamiseen. Äidin oma eroahdistus heijastuu suoraan lapsen omiin tunteisiin sekä haluttomuuteen erota äidistään. Vanhempien sekä päivähoiton ammattilaisten keskinäinen vuoropuhelu eli toimiva kasvatuskumppanuus on tärkeä osa päivähoiton aloitusta, jotta vanhempien ja tätä kautta myös lapsen eroahdistusta voidaan helpottaa. (Helenius ym. 2001, 44-46)

9 OPPAAN TOTEUTTAMINEN

9.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyöpäiväkirjan kirjoittaminen on hyvin tärkeä osa toiminnallista opinnäytetyötä, koska pitkällä aikavälillä alkuvaiheen tapahtumat on hyvin vaikea muistaa yksityiskohtaisesti, ilman minkäänlaista tallessa olevaa dokumentointia. Koko toiminnallinen opinnäytetyö pohjautuukin alusta lähtien tehtäviin muistiinpanoihin. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 19)

Aiheanalyysillä tarkoitetaan toiminnallisen opinnäytetyön ensimmäistä vaihetta, eli aiheen ideointia ja suunnittelua. Tässä vaiheessa opinnäytetyön tekijä lähtee liikkeelle pohtimalla itselleen tärkeitä aihealuetta opinnoissa, jotta opinnäytetyön aihe olisi mahdollisimman lähellä omia mielenkiinnon kohteita. Näin mielenkiinto säilyy parhaiten koko prosessin ajan. Aihealuetta voi lähteä etsimään työelämästä, esimerkiksi työharjoittelujen kautta. Tällä tavalla opiskelija pääsee osaksi työelämää, vaikka opinnot olisivatkin vielä vaiheessa. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 23)

Toiminnallista opinnäytetyötä tehdessä on tärkeää tehdä toimintasuunnitelma sen pohjalta, miten opinnäytetyön kanssa lähdetään etenemään. Toimintasuunnitelmassa vastataan kolmeen kysymykseen; mitä, miten ja miksi. Näin opiskelija saa niin itselleen kuin yhteistyötaholleen jäsenneltyä tarkasti mitä opinnäytetyössä tulee olla ja mihin sillä pyritään. Toimintasuunnitelma on myös lupaus siitä, mitä lähdetään tekemään ja minkälaiseen lopputulokseen pitäisi tähdätä. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 26-27)

Toiminnallisena opinnäytetyönä toteutettu opas, tapahtuma tai tuote ei yksin riitä kattamaan koko opinnäytetyötä. Tärkeää opinnäytetyössä on osoittaa myös teoreettinen osaaminen ja yhdistää se käytäntöön. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 41-42)

9.2 Suunnitelmasta toteutukseen

Opinnäytetyötä suunnitellessani selkeää oli, että toiminnallinen opinnäytetyö kiinnosti minua henkilökohtaisesti enemmän kuin tutkimuksellinen opinnäytetyö. Jonkinlaisen oppaan tai tapahtuman järjestäminen oli ensimmäinen ajatus ihanne opinnäytetyöstä ja tämän vuoksi tartuin mahdollisuuteen heti, kun oppaan tekoa päiväkodin suunnalta ehdotettiin.

Työharjoittelupaikassani, Taikatuulen päiväkodissa oli tulevan omistajanvaihdoksen myötä edessä uuteen toimintatapaan, omahoitajuuteen siirtyminen, minkä vuoksi päiväkodin johtaja ehdottikin työntekijöiden perehdytysoppaan tekoa opinnäytetyöni aiheeksi.

Opinnäytetyöprojektini käynnistyi heti alkuvuodesta 2012, päiväkodin omistajanvaihdoksen jälkeen. Ensimmäinen yhteisen palaverin päiväkodin työntekijöiden kanssa pidimme helmikuun alussa ja tätä ennen olin itsenäisesti selvittänyt alan kirjallisuutta ja perehtynyt omahoitajuuteen, jotta voisin palaverissa kartoittaa tarkemmin työntekijöiden tietämystä.

Ensimmäiseen palaveriin osallistuivat työelämäohjaajani päiväkodilta sekä muita päiväkodin työntekijöitä. Pohdimme opinnäytetyön todellista tarkoitusta, tavoitteita sekä erilaisia mahdollisuuksia oppaan muodosta. Yhdessä henkilökunnan kanssa kartoitimme asioita, joita he pitivät tärkeinä perehdytyskansion sisällössä. Tärkeintä olisi perehdyttää työntekijät uuteen käytäntöön ja saada oppaasta samalla mahdollisimman tiivis, sekä käytännöllinen myös tulevaisuudessa uusien työntekijöiden ja harjoittelijoiden perehdyttämiseen.

Oppaan muotoa pohdittaessa keskustelimme muun muassa perehdyttämiskansiosta, jolloin materiaalin lisääminen ja sen muokkaaminen olisi tulevaisuudessa helpompaa. Yhtenä vaihtoehtona esille nousi myös se, että omahoitajuuteen perehdyttävä osuus voitaisiin lisätä päiväkodin työntekijöille tarkoitettuun, jo olemassa olevaan, yleiseen perehdytyskansioon. Lopputuloksena päädyimme kuitenkin pieneen, A5-kokoiseen pieneen oppaaseen, johon tekstiä

tuotettaisiin 1-2 sivun verran. Työntekijöiden toivomuksena oli, että oppaasta saataisiin mahdollisimman tiivis kokonaisuus.

Tässä vaiheessa opinnäytetyöni kehittämistehtävät olivat muotoutuneet seuraavanlaisiksi:

1. Mitä omahoitajuus tarkoittaa?
2. Miksi omahoitajuutta tarvitaan?
3. Miten omahoitajuus näkyy Taikatuulen päiväkodissa?

Ensimmäisen palaverin jälkeen aloin kerätä materiaalia omahoitajuutta käsittelevän kirjallisuuden pohjalta, Taikatuulen työntekijöiden mielipiteet huomioiden. Tämän lisäksi aloin työstää myös alustavaa, A4-kokoiselle paperille sopivaa infopakettia vanhemmille. Infopakettiin sisällytin tiiviisti pääkohtia omahoitajuudesta toimintatapana sekä siitä, mitä se nimenomaan Taikatuulen päiväkodissa tulisi tarkoittamaan. Tarkoitus oli saada lyhyt ja helposti ymmärrettävä tietoisuus siitä, mitä omahoitajuuteen siirtyminen tulisi tarkoittamaan oman lapsen kohdalla.

Maaliskuussa 2012 järjestimme päiväkodilla toisen tapaamisen opinnäytetyöni merkeissä. Kerroin työntekijöille sen hetkisestä tilanteesta, yleisesti omahoitajuuden teoriasta ja esitin erinäisiä kysymyksiä oppaan ulkonäköön liittyen. Toin myös näyttille vanhemmille suunnatun infon, jota työntekijät kommentoivat ja muokkasimme sitä yhdessä paremmin päiväkodin toimintatapoihin sopivaksi.

Pian selvisi, että päiväkodin lapset oli jo ehditty jakaa omiin pienryhmiin, vaikka virallisesti omahoitajuuden aloittaminen oli päätetty siirtää syksyyn 2013, koska päiväkodilla oli edessä paljon muutoksia kevään aikana. Moni lapsi siirtyisi isompien ryhmään, työntekijät vaihtuisivat ja syksyllä aivan uutena alkaisi esikouluryhmä. Työntekijöiden pohdinnoista nousi esille myös toive, että syksyyn mennessä heidän tietoutensa omahoitajuudesta olisi ehtinyt lisääntyä riittävästi toiminnan käynnistämiseksi.

Toukokuussa 2012 pidimme jälleen palaveria Taikatuulen päiväkodilla. Tällä kertaa paikalla oli opinnäytetyötäni ohjaava opettaja, työelämäohjaajani päiväkodilta sekä muutama päiväkodin työntekijä. Työntekijät kertoivat käyneensä työnantajan lyhyellä luennolla, minkä seurauksena tietous omahoitajuudesta ei kuitenkaan ollut juurikaan lisääntynyt.

Olin koonnut paperille ranskalaisin viivoin pääpiirteitä omahoitajuudesta (mitä se tarkoittaa, miten toimii ja mitä vaatii työntekijöiltä), joista pääsin nyt kertomaan työntekijöille hieman tarkemmin. Kasaamani tiivistys sai hyvin positiivisen vastaanoton ja tämän avulla pääsimme syventämään keskustelua kohta kohdalta.

Keskustelimme yksityiskohtaisesti läpi oppaan eri osa-alueet, mitä niissä muutetaan ja mitä säilytetään. Palaverin päätteeksi sovimme, että toisin raakaversion tulevasta oppaasta ennen työntekijöiden lomille jäämistä. Koska omahoitajuus toimintatapana oli kaikille niin vieras sovimme myös, että ottaisiin selvää omahoitajuuden eri toimintamalleista, joita on jo käytössä. Näiden esimerkkien kautta työntekijöiden olisi helpompi lähteä kehittämään omalle päiväkodilleen sopivaa toimintamallia. Seuraava vaihe oli siis palaveriin tuomani tiivistelmän muokkaaminen sekä erilaisiin toimintamalleihin tutustuminen.

Kesäkuussa 2012 toimitin päiväkodille raakaversion valmiista oppaasta sekä esittelyn erilaisista omahoitajuuden toimintamalleista. Elokuussa 2012 tapasimme jälleen päiväkodilla ja työntekijät kertoivat omat muokkausehdotuksensa. Tässä vaiheessa esille nousi myös työntekijöiden toive vanhempien oppaasta, joka voisi saada vieläkin tiiviimmän pohjansa jo valmiista työntekijöiden oppaasta. Palaverin jälkeen tein viimeiset muutokset työntekijöiden oppaaseen ja muokkasin tämän pohjalta toisen version vanhemmille jaettavaksi.

9.3 Oppaan esittely

Perehdytysoppaassa tulisi näkyä keskeiset periaatteet omahoitajuudesta ja sen tulisi olla helposti luettava. Kirjoitustyyliin panostaminen auttaa lukijaa omaksumaan oppaan sisällön paremmin, minkä vuoksi tulimme päiväkodin

henkilöstön kanssa siihen tulokseen, että opasta lähdetäisiin tekemään lukijaa puhuttelevassa muodossa. Lukijaa puhutteleva teksti herättää enemmän mielenkiintoa ja tuo omahoitajuutta lähemmäs.

Oppaan ulkonäkö merkitsee paljon ja siksi oli kiinnitettävä huomiota myös kuviin ja aseteluun. Työntekijöiden kanssa puhuimme kuvituksesta, joka voisi tarkoittaa erilaisia valokuvia päiväkodin arjesta, kuitenkin aiheeseen liittyen. Kuvat eivät kestä ikää yhtä hyvin kuin piirroksiset, minkä vuoksi lopulta päädyimme piirroksiin. Syy tähän oli myös henkilökunnan haluttomuus valokuvaukseen. Vaikka päätös piirroksista tehtiin, eivät päiväkodin työntekijät niitä enää syksyllä 2012 oppaaseen kaivanneet, minkä vuoksi opas jäi lopulta hyvin pelkistetyksi. Myös ehdottamastani polkuasetelmasta luovuttiin.

Omahoitajuuden perehdytysopas oli tarkoitus suunnata kaikille päiväkodin ryhmille, mukaan lukien esikouluryhmä. Tavoitteena oli saada kehitettyä tiivis ja käytännönläheinen kokonaisuus, jossa tulisivat esiin tavat, joilla omahoitajuutta toteutetaan nimenomaan Taikatuulen päiväkodissa. Päiväkodin omia käytäntöjä tulisi esitellä oppaassa perusteoriaan nojaten, painopiste kuitenkin koko ajan päiväkodin omissa käytännöissä. Työntekijöiden toiveesta oppaaseen ei liitetty historiaa omahoitajuudesta, eikä muutakaan ylimääräistä, jotta oppaasta saataisiin mahdollisimman tiivis ja nopeasti sisäistettävä.

Oppaan sisältö koostui seitsemästä (7) eri osa-alueesta:

1. Päivähoidon aloitus
2. Pehmeä lasku
3. Kiintymyssuhde lapsen ja aikuisen välillä
4. Ikävän käsittely
5. Kasvatuskumppanuus
6. Pienryhmätoiminta
7. Sijaisena päiväkodissamme

Pienryhmät nähtiin tärkeimpänä tekijänä omahoitajuudessa, kun taas suurinta epäilyä herätti pehmeä lasku. Työntekijöiden ensimmäinen reaktio pehmeästä laskusta oli se, miten hienolta tuntuisi, jos oman lapsen päivähoitossa toimittaisiin

näin. Kuitenkin käytännössä pehmeän laskun toimiminen Taikatuulen päiväkodissa nähtiin huonona, koska työntekijät eivät uskoneet vanhempien lähtevän mukaan tällaiseen toimintaan. Mahdollisuutta pehmeään laskuun tarjottaisiin, mutta vanhempien oppaasta se haluttiin kuitenkin jättää kokonaan pois. Vanhempien etukäteen valmistaminen tähän mahdollisuuteen koettiin todella tärkeänä, mikä varmasti helpottaisi vanhempia avaamaan kotiovensa vieraille ihmiselle.

Myös nykyisten hoitolasten kohdalla ajateltiin tarjota mahdollisuutta kotikäyntiin, koska näin voitaisiin oppia tuntemaan perheen tapoja paremmin, ja nähtäisiin millaista heidän perhe-elämänsä todellisuudessa olisi. Työntekijöillä heräsi ajatus VASU-keskustelujen järjestämisestä perheiden kotona. Tämä tarjoaisi perheille luontevan ympäristön keskustella lapsestaan ja työntekijä kohtaisi perheen omassa elementissään myös tutustumiskäynnin jälkeen.

Pehmeää laskua suunniteltiin toteutettavaksi myös päiväkodin sisällä, eri ryhmien välillä. Lapsen siirtyessä isompien lasten ryhmään, omahoitaja olisi mukana tutustumassa uuteen ryhmään, ympäristöön, uusiin tapoihin ja muihin aikuisiin.

Oppaan viimeiseen osioon *”sijaisena päiväkodissamme”* tehtiin lyhyt tiivistys siitä, mitä sijaisen tai opiskelijan olisi hyvä tietää omahoitajuuteen liittyen.

Matkan varrella opas koki suuren muutoksen ulkonäössä. Ennen kesälomia toimitin päiväkodille oppaan, jonka olin toteuttanut niin sanotun polkuasetelman pohjalta. Olin piirtänyt oppaan sivuille polun, joka kuvasti lapsen päivähoitoa. Polun varrella olivat tekstiversiot omahoitajuuden eri alueista päivähoiton etenemisen mukaan. Polun alussa kerrottiin omahoitajuuden historiasta, miten omahoitajuus näkyy ja mikä on omahoitajan rooli, kun lapsi aloittaa Taikatuulen päiväkodissa. Matkan varrelta löytyi tietoa omahoitajuuden eri osa-alueista ja polun päässä odotti hyvinvoiva ja turvallisen kiintymyssuhteen hoitajaansa luonut hoitolapsi. Työntekijät eivät kuitenkaan nähneet polkuasetelmaa tarpeellisena, joten siitä luovuttiin. Lopulta myös aikaisemmin suunnitellut piirrokset jäivät pois oppaan sivuilta.

10 POHDINTA

10.1 Produktin pohdinta

Tutkin teoriaa monipuolisesti eri kirjallisuutta ja artikkeleita lukien, perehdyin opettajani suositteluun materiaaliin ja näihin nojaten sain koottua mielestäni kattavan aineiston opasta varten. Opinnäytetyötä tehdessäni jouduin hyvin tarkkaan pohtimaan, miten saisin kaiken tarpeellisen tiedon tiivistettyä ilman, että tarpeellinen tieto jäisi kirjaamatta. Myös uuden toimintamuodon sisällyttäminen päiväkodin totuttuihin rutiineihin ja päivärytmiin tuntui ajoittain hankalalta, mutta näin jälkikäteen ajateltuna onnistuin siinä mielestäni aika hyvin.

Opasta suunnitellessani hyvin tärkeään rooliin nousi opinnäytetyöprosessin dokumentointi, niin sanottu opinnäytetyöpäiväkirja, jota kirjoitin koko prosessin ajalta. Etenkin opinnäytetyöni loppuvaiheissa jouduin turvautumaan paljon aikaisempiin muistiinpanoihini, minkä vuoksi oli hyvin tärkeää, että kaikki mahdollinen oli aikaisemmin kirjoitettu ylös yksityiskohtaisesti. Muistiinpanoistani pystyin myös hyvin tarkistamaan erilaiset käänteet, joita opasta tehdessä ilmeni kohtuu paljon.

Opinnäytetyöni alkuvaiheilla yllätyin suuresti siitä, miten vähän työntekijöiden keskuudessa oli tietoa omahoitajuudesta. Ennakkoluuloja uutta toimintatapaa kohtaan ilmeni paljon ja ajatukset omahoitajuudesta tuntuivat olevan hyvin vääristyneistä, jopa kielteisistä. Omahoitaja nähtiin lähinnä työntekijänä, joka huolehtii oman ryhmänsä VASU-keskusteluista ja tutustumiskäynneistä. Pehmeä lasku, ikävän käsittely sekä kiintymyssuhde lapsen ja omahoitajan välillä tuntuivat vieraammilta aihealueilta.

Toukokuussa 2012 pitämässämme palaverissa jouduin niin sanotusti todellisen paikan eteen, kun selvisi, ettei päiväkodin henkilöstön käymästä perehdytyksestä ollut ollut mitään apua. Kerroin heti palaverin alussa, kuinka tunsin oloni jännittyneeksi. Itse olin kuitenkin vain opiskelijana pöydässä, jonka ympärillä istui monta alan ammattilaista ja nyt minun olisi tarkoitus kertoa työntekijöille uudesta

toimintatavasta, jonka he ottaisivat käyttöön seuraavana syksynä. Yksi opinnäytetyöni parhaista hetkistä oli se, kun näin miten työntekijöiden asenne muuttui hieman ennakkoluuloisesta todella innostuneeksi kertoessani omahoitajuuden mahdollisuuksista.

Myöhemmin istuessani palaverissa, johon olivat saapuneet myös loput päiväkodin henkilöstöstä, havaitsin selkeitä eroja työntekijöiden motivaatioissa. Isompien lasten ryhmässä omahoitajuutta oli ehditty hieman jo käynnistellä ja olikin selkeästi havaittavissa, ettei kaikilla ollut kiinnostusta sen suurempaan panostukseen. Keskustelun aikana esille nousi myös asemani opiskelijana, kun osa työntekijöistä jätti minut täysin huomioimatta. Palaveri sujui kuitenkin ihan hyvin ja pääsimme lopulta yhteisymmärrykseen.

Oppaan ulkonäkö ja tekstien asettelu tuotti hieman ongelmia, koska en saanut mielessäni selkeää kuvaa siitä, millaiselta oppaan tulisi näyttää. Päiväkodin työntekijät halusivat tekstin olevan tiivistä, ranskalaisin viivoin kirjattua, mutta pelkkä lauseiden lista ei kuitenkaan tuntunut kovin innostavalta vaihtoehdolta. Halusin asetella tekstiosiot hieman mielekkäämmin. Tekstiosiot voisi asetella omille sivuilleen, mutta toisaalta, kun kyseessä oli tiivis teksti, voisi samalle sivulle mahtua kaksi eri pätkää esimerkiksi hieman lomittain.

Puhuin ongelmasta opettajani kanssa ja pian syntyi ajatus niin sanotusta polkuasetelmasta. Suunnittelin ja piirsin oppaan sivuille polun, joka kuvasti omahoitajuuden etenemistä Taikatuulen päiväkodissa. Polun alkupäähän liitin lyhyen tiivistyksen omahoitajuuden historiasta, josta sain hyvän lähdön omahoitajuuden polulle. Omahoitajuuden eri osa-alueet kulkivat polun varrella loogisessa aikajärjestyksessä ja polun päästä löytyi hyvin voiva ja turvallisen kiintymyssuhteen hoitajaansa luonut hoitolapsi. Viimeiselle sivulle lisäsin lyhyen ohjeistuksen Taikatuulen päiväkodin sijaisille. Harmikseni työntekijät eivät kuitenkaan innostuneet ideasta yhtä suuresti, joten päätimme pysyä pelkistetystä vaihtoehdosta, jonka sivuja tulisi koristamaan yhden päiväkodin työntekijän piirtämät kuvitukset.

Erilaiset näkemyksen omahoitajuudesta korostuivat jälleen, kun keskustelu siirtyi pienryhmätoimintaan ja pehmeään laskuun. Oma näkemykseni pienryhmistä erosi vahvasti päiväkodin henkilöstön käsityksistä, mikä hieman vaikeutti oppaan tekemistä. Taikatuulen päiväkoti toimi kuitenkin opinnäytetyöni toimeksiantajana, joten oli ensisijaisen tärkeää tehdä opas heidän tarpeitaan vastaavaksi.

Lopullisesta oppaasta tuli toimeksiantajansa näköinen ja lopputulokseen oltiin hyvin tyytyväisiä. Oppaasta jäi pois paljon sellaista, mitä olisin siihen itse halunnut lisätä, kuten esimerkiksi aikaisemmin mainitsemani polkuasetelma. Myös omahoitajuuden historia ja työntekijän piirrokset jäivät kokonaan pois. Kaikesta huolimatta lopputulos oli kuitenkin työntekijöiden toiveiden mukainen ja hyvin tiivistetty. Omahoitajuuden historian näin tärkeänä osana omahoitajuutta, minkä vuoksi liitin sen osaksi omaa opinnäytetyötäni, vaikka kyseistä osa-aluetta ei lopullisesta oppaasta löydykään.

Taikatuulen päiväkodilta jälkikäteen saamani palautteen perusteella omahoitajuuteen siirtyminen koettiin opinnäytetyöni ansiosta helpoksi, koska työntekijät olivat joutuneet etukäteen pohtimaan tarkkaan omahoitajuuteen liittyviä erilaisia käytäntöjä sekä kompastuskiviä. Työntekijöiden mukaan tekemäni oppaat palvelevat hyvin päiväkodin tarpeita ja tulevat erityiseen tarpeeseen päiväkodilla tulevaisuudessa tapahtuvien muutosten vuoksi. Henkilökunnalle suunnatun oppaan tarve korostuu entisestään tulevana syksynä, kun suuria henkilökuntamuutoksia tulee tapahtumaan jokaisessa Naperopelto Oy:n päiväkodissa.

10.2 Oman oppimisen pohdinta

Opinnäytetyötä tehdessäni opin todella paljon tällaisen produktin tekemisestä. Perehdyttäessäni työntekijöitä omahoitajuuden teoriaan opin sisäistämään kirjoista lukemaani teoriaa yhä paremmin. Tämän ansiosta osaan nykyisin kertoa omahoitajuuden käytännöistä ja tärkeydestä myös ilman, että tarvitsen tukea kirjallisuudesta.

Suuren edun sain siitä, että niin päiväkodin käytännöt kuin henkilökuntakin oli minulle jo ennestään tuttuja. Opinnäytetyötä tehdessäni havaitsin, kuinka tärkeää on avoin vuorovaikutus päiväkodin työntekijöiden kanssa sekä kyky tehdä kompromisseja. Useamman ihmisen kanssa työskennellessä erilaiset konfliktit ovat väistämättömiä, mutta sovittavissa. Esille nousi myös se, kuinka tärkeää on kuunnella toimeksiantajaa, vaikka kyse olisikin omasta opinnäytetyöstä.

Itse uskon ristiriitaisuuksien johtuneen täysin siitä, että toimintaa käynnisteltiin ennen kuin työntekijät olivat ehtineet kunnolla sisäistää uuden toimintamuodon tarkoituksen. Tietoisuuden lisääntyttyä myös näkemykset minun ja päiväkodin työntekijöiden kanssa yhdistyivät. Ristiriidat omien ja päiväkodin henkilöstön käsitysten välillä selvitettiin lopulta rakentavasti ja uskon molempien osapuolten oppineen paljon tästä yhteistyöstä.

Opinnäytetyöni ansiosta opin sisäistämään omahoitajuuden merkityksen ja pääsin tutustumaan sen erilaisiin mahdollisuuksiin. Tutustuin eri päiväkotien tapoihin toteuttaa omahoitajuutta, mikä helpotti Taikatuulen päiväkodin käytäntöihin sopivan omahoitajuuden muodostamista. Oppaiden tekemisen myötä pääsin tutustumaan hieman erilaiseen tapaan opiskella, kun kyseessä oli toiminnallinen opinnäytetyö itselleni hieman tutumman tutkimuksellisen työn sijaan.

Taikatuulen päiväkodissa tapahtui paljon muutoksia opinnäytetyöni aikana, mikä hieman hankaloitti oppaiden työstämistä. Omahoitajuutta käynnisteltiin hiljalleen jo keväällä 2012, vaikka toiminnan aloitus ajoittui virallisesti vasta syksylle. Päiväkodin jakaannuttua Taikatuulen ja Taikametsän päiväkodeiksi, otin oppaiden sisällön uudestaan tarkastelun alle, vaikka käytännöt eivät juurikaan muuttuneet. Jakaantumisen myötä Taikatuulen päiväkodista tuli musiikkipainotteinen, mutta siitä ei erillistä mainintaa oppaisiin lisätty, koska muutos ei omahoitajuudessa juuri näkynyt. Tässä tapauksessa muutos koski lähinnä vain toimintatuokioiden sisältöä.

Opinnäytetyötä tehdessäni törmäsin paljon myös omahoitajuuden ongelmakohtiin. Uuden toimintamuodon käyttöönottoaminen osoittautui oletettua vaikeammaksi. Esimerkiksi työntekijöiden työaikojen sovittaminen omahoitajuuteen ja

pienryhmätoimintaan osoittautui hieman vaikeaksi. Uuden toimintamuodon alkuvaiheessa työntekijöiltä vaaditaan kärsivällisyyttä ja joustavuutta, mutta lopulta työ palkitsee. Kokeilujen ja erehdysten kautta löytyy lopulta oman päiväkodin toimintaan parhaiten sopiva malli. Tulevaisuudessa haluaisin päästä toteuttamaan omahoitajuutta myös omalla työpaikallani ja samalla itse konkreettisesti näkemään, millaisia muutoksia uusi toimintamuoto tuo tullessaan.

Opinnäytetyöni pohjalta saisi hyvin aiheen myös uudelle opinnäytetyölle. Uuden toimintamuodon päästyä kunnolla käyntiin, olisi varmasti hyvin tarpeellista tehdä tutkimus muutoksen onnistumisesta tai omahoitajuuden mahdollisesta kehittämisestä.

LÄHTEET

Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239

Helenius A., Karila K., Munter H., Mäntynen P., & Siren-Tiusanen H. 2001. Pienet päivähoidossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Juva: WS Bookwell Oy.

Herranen-Somero, K. 2012. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Luentomuistiinpanot. Centria ammattikorkeakoulu. Ylivieskan yksikkö.

Hiitola-Moilanen, M. (toim.) 2005. Kehittämisen polkuja perhetyössä. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.sosiaalikallega.fi/poske/julkaisut/julkaisusarja/Julkaistu_19.pdf. Luettu 20.4.2012.

Kaisto, E. 2010. Omahoitajuus toimintatavaksi päiväkodissa. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Www-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/23114/kaisto_eeva_.pdf?sequence=1. Luettu 16.2.2012.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kempainen, M. & Luomala, J. Perehdytyskansio Väkkyylän päiväkodin omahoitajatyötapaan. 2009. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Oulun ammattikorkeakoulu.

Laitinen, J. 2004. Lapsi tarvitsee kiintymyssuhteen hoitajaan. Lastentarha 4/2004, 16-18.

Laitinen, J. 2004. Kengu-Ru toi omahoitajat Puuskakulmaan. Lastentarha 4/2004, 19-21.

Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36.

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2011. Lapselle hyvä päivä tänään. Näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. 4., julkaistu painos. Saarijärvi: Pedatieto Oy.

Romppainen, P. 2001. Soukankujan päiväkodissa pidetään äiti mielessä. Lastentarha 5/2001, 58-61.

Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: Oy Finn Lectura Ab.

Salminen, E. & Tynnen, K. 2011. Omahoitajana päiväkodissa. Omahoitajuus pedagogisena työmenetelmänä. Saarijärvi: Pedatieto Oy

Schulman, M. 2001. Pikkulapsi matkalla maailmaan: Pikkulapsen haavoittuvuus hänen siirtyessään päivähoitoon. Psykoterapia 3/2001.

Sinkkonen, J. 2008. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. 2. painos. Juva: WS Bookwell Oy.

Sinkkonen, J. & Kalland, M. 2001. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. 1.-4., julkaistu painos. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Taipalus, H. 2010. ”Itku tuli ko ens kerran lapsi jäi – siis äitillä, ei lapsella.” Päivähoidon aloittaminen ja sopeutuminen pienten osastolla. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Www-dokumentti. Saatavissa:

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/21769/Taipalus_Hannakaisa.pdf?sequence=1. Luettu 26.4.2014

Vanas, A. 2008. Suuret ryhmät tuhlaavat lapsen ainutlaatuista aikaa. Lastentarha 4/2008. 17-19.

Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. 2002. Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/kasvatus.pdf>. Luettu 18.5.2014.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 56. Saarijärvi: Pedatieto Oy.

Venäläinen, P. 2012. Perehdyttämiskansio Marskin päiväkotiin. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Www-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/52221/pirjo_venalainen.pdf?sequence=2. Luettu 21.4.2014.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

OMAHOITAJUUS TAIKATUULEN PÄIVÄKODISSA

Perehdytysopas päiväkodin työntekijöille

PÄIVÄHOIDON ALOITUS

- ❖ Päivähoidon alkaessa valitsemme jokaiselle lapselle omahoitajan, joka huolehtii lapsen perustarpeista ja luo lähimmän vuorovaikutussuhteen vanhempien kanssa.
- ❖ Omahoitaja huolehtii lapsen hoidon aloituksesta ja on hänen tukenaan päivähoidossa.
- ❖ Päivähoitoon tutustuminen:
  1. Tarjoamme perheille mahdollisuuden tutustumiskäyntiin lapsen kotona, jolloin omahoitaja käy INFO-paketin kanssa lapsen kotona. Mukaan voi myös lähteä toinen työntekijä, joka huomioi lasta ja ottaa kuvia, kun omahoitaja keskustelee vanhempien kanssa. Vierailun lopuksi voidaan ottaa lapsesta ja vanhemmasta yhteinen kuva, joka liitetään kasvunkansioon auttamaan ikävän käsittelyä.
  2. Tämän jälkeen vanhemmat tulevat tutustumaan päiväkotiin yhdessä lapsen kanssa.

PEHMEÄ LASKU

Tutustumiskäynnin yhteydessä perheen kanssa keskustellaan pehmeän laskun mahdollisuudesta:

- ❖ Pehmeä lasku voi kestää noin 1-2 viikkoa, jonka aikana toinen vanhemmista on mukana päiväkotimme arjen toiminnoissa.
- ❖ Kyseisenä aikana omahoitajalla on mahdollisuus tutustua vanhemman tapaan hoitaa omaa lastaan, jotta pystyisi mahdollisimman hyvin mukailemaan hoitotapaa.

KIINTYMYSSUHDE LAPSEN JA AIKUISEN VÄLILLÄ

Tarkoituksena on luoda turvallinen ja luottamuksellinen suhde lapsen kanssa.

- ❖ Omahoitaja luo pysyvän ja luotettavan ihmissuhteen lapsen kanssa, minkä turvin lapsen on helpompi päästä yli ikävän tunteesta ja tutustua muihin päiväkodin työntekijöihin ja hoitolapsiin.
- ❖ Omahoitaja vaihtuu päiväkodissamme ainoastaan lapsen siirtyessä isompien lasten puolelle. Tällöin vanha hoitaja tutustuttaa lapsen uuteen *omaan tatiin*.
- ❖ Kiintymyssuhdetta syventävät mm. yhteiset tuokiot oman ryhmän kanssa sekä ryhmän yhteiskuva. Aina kuin mahdollista, omahoitaja ottaa ryhmänsä lapset vastaan aamulla ja vilkuttaa hoitopäivän päättyessä.

IKÄVÄN KÄSITTELY

Lapsen ikävää ei ole tarkoitus poistaa, minkä vuoksi yksi omahoitajan tehtävistä onkin tukea lasta ikävän läpikäymisessä.

- ❖ Lapset tuovat kotoaan valokuvia heille tärkeistä ihmisistä tai eläimistä. Kuvat liitetään osaksi kasvunkansiota ja ikävän iskiessä niitä voidaan selata yhdessä lapsen kanssa.
- ❖ Myös tutustumiskäynnillä otetut kuvat ovat tärkeä apu lapsen ikävän käsittelyssä.
- ❖ Valokuvien lisäksi lapsi voi halutessaan tuoda kotoaan jonkin vanhemmista muistuttavan tavarahan, kuten esimerkiksi äidiltä tuoksuvan kaulaliinan.

KASVATUSKUMPPANUUS

Työntekijöiden sekä vanhempien toimiva yhteistyö ja luottamus ovat avain hyvään päivähöitoon.

- ❖ VASU –keskustelut sekä muut lapsen asioita koskevat palaverit hoidetaan yhdessä omahoitajan kanssa. Kerran vuodessa pidettävä VASU –keskustelu voidaan pitää myös lapsen kotona.
- ❖ Vanhempien kohtaaminen, heidän kanssaan puhuminen sekä kuuntelu ovat tärkeä osa kasvatuskumppanuutta.

PIENRYHMÄTOIMINTA

- ❖ Jokainen hoitaja on vastuussa omasta pienryhmästään, johon kuuluu 5-10 lasta.
- ❖ Omahoitaja huolehtii lasten perushoidosta ja auttaa heitä aina tarvittaessa esimerkiksi pukeutumisessa ja syömisessä.
- ❖ Ulkoilu, syöminen sekä muu toiminta tapahtuu pienryhmissä, omahoitajan johdolla. Toiminta ja ulkoilu porrastetaan viikko-ohjelman mukaisesti.
- ❖ Omahoitaja huolehtii myös kasvatuskumppanuudesta, yhteydenpidosta kodin ja päivähoidon välillä, VASU – keskusteluista sekä lasten kasvunkansioista.
- ❖ Tilanteen mukaan omahoitaja voi jäädä ryhmänsä kanssa kerran viikossa sisälle touhuamaan, kun muut lähtevät ulos.
- ❖ Omahoitaja kirjaa ylös ryhmänsä päivänkulkuun liittyviä asioita (ruokailu, lepo, leikki, ohjattu toiminta) helpottamaan tiedonkulkua hakutilanteissa

SIJAISENA PÄIVÄKODISSAMME

- ❖ Jokaisella pienryhmällä on oma nimi:

Alakerta; Tuttiritarit, Teletapit ja Titi- Nallet

Yläkerta; Esikoulu

- ❖ Päiväkodillamme lasten omat lokerot, sängyt, tuolit ja vaatteet on nimetty, mikä helpottaa etenkin uusia työntekijöitä.
- ❖ Omahoitajan vastuulla on huolehtia omasta pienryhmästään, mutta muita lapsia ei silti tule unohtaa, eikä jättää huomiotta.
- ❖ Pienryhmän keskinäisen toiminnan suunnittelu ja toteutus on omahoitajan vastuulla.

OMAHOITAJUUS TAIKATUULEN PÄIVÄKODISSA

Opas lasten vanhemmille

PÄIVÄHOIDON ALOITUS

- ❖ Päivähoidon alkaessa valitsemme jokaiselle lapselle omahoitajan, joka huolehtii lapsen perustarpeista ja luo lähimmän vuorovaikutussuhteen vanhempien kanssa.
- ❖ Omahoitaja huolehtii lapsen hoidon aloituksesta ja on hänen tukena.
- ❖ Ennen päivähoiton aloitusta vanhemmat tulevat tutustumaan päiväkodillemme ilma lasta.
- ❖ Tarjoamme perheille mahdollisuuden tutustumiskäyntiin lapsen kotona, jolloin omahoitaja kohtaa perheen luonnollisessa ympäristössä.
- ❖ Tämän jälkeen vanhemmat tulevat yhdessä lapsen kanssa tutustumaan päiväkotiin.

KIINTYMYSSUHDE LAPSEN JA AIKUISEN VÄLILLÄ

Tarkoituksena on luoda turvallinen ja luottamuksellinen suhde lapsen kanssa.

- ❖ Omahoitaja luo pysyvän ja luotettavan ihmissuhteen lapsen kanssa, minkä turvin lapsen on helpompi päästä yli ikävän tunteesta ja tutustua muihin päiväkodin työntekijöihin ja hoitolapsiin.

IKÄVÄN KÄSITTELY

Lapsen ikävää ei ole tarkoitus poistaa, minkä vuoksi yksi omahoitajan tehtävistä onkin tukea lasta ikävän läpikäymisessä.

- ❖ Lapset voivat tuoda kotoaan valokuvia heille tärkeistä ihmisistä tai eläimistä. Ikävän iskiessä voidaan valokuvia selata yhdessä lapsen kanssa.

KASVATUSKUMPPANUUS

Työntekijöiden sekä vanhempien toimiva yhteistyö ja luottamus ovat avain hyvään päivähoidon.

- ❖ VASU –keskustelut sekä muut lapsen asioita koskevat palaverit hoidetaan yhdessä omahoitajan kanssa. Kerran vuodessa pidettävän VASU –keskustelun voi halutessaan pitää myös lapsen kotona.
- ❖ Vanhempien ja hoitajien välinen kohtaaminen, puhuminen sekä kuuntelu ovat tärkeä osa kasvatuskumppanuutta.

PIENRYHMÄTOIMINTA

- ❖ Jokainen hoitaja on vastuussa omasta pienryhmästään, johon kuuluu 5-10 lasta.
- ❖ Omahoitaja huolehtii lasten perushoidosta ja auttaa heitä aina tarvittaessa esimerkiksi pukeutumisessa ja syömisessä.
- ❖ Ulkoilu, syöminen sekä muu toiminta tapahtuu pienryhmissä, omahoitajan johdolla. Toiminta ja ulkoilu tapahtuvat porrastetusti.
- ❖ Omahoitaja huolehtii myös kasvatuskumppanuudesta, yhteydenpidosta kodin ja päivähoidon välillä, VASU – keskusteluista sekä lasten kasvunkansioista.